



# Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

2023

# Inhoud

De voorzitter spreekt .....	3
Actueel.....	5
Bijzonder/groot plan.....	9
Zo werkt het .....	11
Even voorstellen	11
Werkwijze	13
Beoordelingskaders	13
Natuurinclusief bouwen.....	15
Cijfers .....	17
Aanvraagsoorten	17
Behandelwijze	18
Bezoekers	18
Register van plaatsvervangers	18
Klein plan.....	21
De advisering .....	23
Adviezen ruimtelijke plannen, kwaliteitsgesprekken, procesbegeleiding, beleidsontwikkeling	23
Ondersteunende activiteiten	24
Hoe is het met? .....	25
Evaluatie en aanbevelingen.....	27
Overige aanbevelingen door de commissie	28
Tot slot	29
Colofon .....	30

Nr.1 De voormalige Sint Jozefkerk, herbestemd tot appartementen. Ray Stofberg



Nr. 2 Kennemerpark. Ray Stofberg

## De voorzitter spreekt

2023 is alweer voorbij, het laatste jaar als “Welstands- en Monumentencommissie”. Inmiddels zijn we allemaal herbenoemd, met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is de “gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit” een feit.

Het was een onrustig jaar. Ontwikkelingen vertraagden door stroeve processen, stijgende rente en prijzen, politieke onzekerheid, veranderende regelgeving, tekort aan mensen, de op handen zijnde omgevingswet en niet te vergeten een voortdurend rommelende wereld. We merkten het in de commissie ook. Het werd stiller.

De gemeentelijke adviescommissie is in de steigers gezet en bij verordening door de raad ingesteld. De rol van de commissie binnen het beleid rondom omgevingskwaliteit in het Alkmaarse zal zich in de komende periode uitkristalliseren. De commissie wordt hierin graag betrokken, Alkmaar gaat ons aan het hart. We blijven met veel plezier onze expertise en ervaring inzetten zodat stad en ommeland leefbaarder, comfortabel, tijdsbestendig, aantrekkelijk en niet te vergeten, mooier worden.

We kijken uit naar de periode waarin de Omgevingswet ons uitnodigt om in een vroeg stadium mee te denken over de kwaliteit van de leefomgeving. Het gaat daarbij om specifieke vragen op bepaalde plekken - zoals de herbestemming van het V&D gebouw en de nieuwe locatie van de scheepswerf van Witsen, straks een in het oog springende entree van Alkmaar. En we kijken natuurlijk uit naar de visie van Alkmaar op behoud en verbetering van de omgevingskwaliteit, naar de gesprekken met de beleidsmakers, de vakspecialisten en hopelijk ook met de stad en haar bewoners.

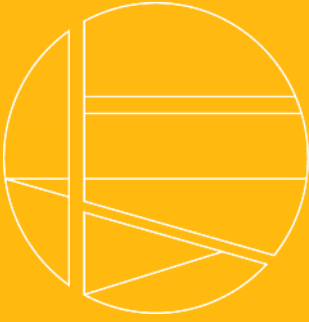
Onze commissie is openbaar, dus, we hopen jullie te zien het volgende jaar!

Dana Ponec,

Voorzitter Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar



Nr. 3 Alkmaars Kanaal. Ray Stofberg



# Actueel

## Actueel

Dit jaarverslag biedt inzicht in de activiteiten van de Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit in 2023 en onze inzet voor omgevingskwaliteit in uw gemeente. De gemeenteraad heeft ons opdracht gegeven om te adviseren volgens de gemeentelijke beleidskaders. Jaarlijks publiceren we dit verslag, niet alleen vanwege de wettelijke rapportageplicht, maar ook omdat we ons werk en de impact ervan graag belichten. Hierdoor kunnen we algemene informatie delen over de waarde van een goede omgevingskwaliteit en hoe dit wordt verankerd in het gemeentelijk beleid. Het jaarverslag geeft de gemeenteraad en anderen hopelijk inzicht in onze inspanningen voor een goede omgevingskwaliteit in de gemeente Alkmaar.

Naast bespreking van bemensing, werkwijze en statistieken, illustreren we ons werk aan de hand van voorbeeldplannen, zowel klein als groot. Dit geeft de gemeenteraad inzicht in onze interacties met initiatiefnemers, ontwerpers en gemeenteambtenaren. Meestal leidt dit tot positieve adviezen, waarbij we de wensen van de initiatiefnemer zoveel mogelijk in evenwicht brengen met gemeentelijke beleidsdoelen.

De introductie van de Omgevingswet in 2024 betekent een nieuw tijdperk voor gemeenten. Gemeenten passen nieuwe instrumenten, kaders en processen toe. De noodzakelijke cultuurverandering die cruciaal werd gevonden voor een succesvolle introductie van de nieuwe wet is al geleidelijk op gang gekomen. De voorbereidingen om bestaande processen in het gemeentehuis te moderniseren, meer integraal naar plannen te kijken en ook de kwaliteit van de leefomgeving eerder bij planontwikkeling bespreekbaar te maken, zijn

vrijwel overal vergeschied. Hierbij zijn natuurlijk lokale verschillen te ontdekken die aansluiten op de gemeentelijke organisatie en werkwijze.

Het jaar 2023 stond voor ons en onze gemeentelijke collega's in het teken van het instellingsbesluit dat de gemeenteraad heeft moeten nemen ter introductie van de nieuwe gemeentelijke adviescommissie onder de omgevingswet. Ook in uw gemeente is de instelling van de gemeentelijke adviescommissie als opvolger van de huidige commissie op tijd voltooid. In vrijwel alle gemeenten is ervoor gekozen om de commissie een bredere taakomschrijving te geven om een goede omgevingskwaliteit te bereiken. Op grond van de wet moeten enkele leden van de commissie monumentdeskundige zijn. Cultuurhistorische aspecten spelen een belangrijkere rol, en we hebben deskundigen op dat terrein opgenomen in de commissie, waar nodig doen we een beroep op bijzondere specialismen via MOOI Noord-Holland.

De gemeentelijke adviescommissie kan als onafhankelijk, deskundig en multidisciplinair team bijdragen aan de zorgvuldige afweging van publieke en private belangen en deze proberen zo goed mogelijk bij elkaar te brengen. Dit is fundamenteel anders dan de toetsende rol die commissies in het verleden hadden. Onder de Omgevingswet wordt het stellen van doelen belangrijker dan het voorschrijven van gedetailleerde regels. Hierbij is er meer behoefte aan een behulpzame constructieve vorm van adviseren, aan deskundige interpretatie van de spelregels en zorgvuldige inhoudelijke motivering. Hier ligt een belangrijke taak voor de onafhankelijke gemeentelijke adviescommissie.

Graag gaan uw adviseurs in de gemeentelijke adviescommissie de komende periode met u in gesprek over de inhoud van het kwaliteitsbeleid onder de Omgevingswet. Welke waarden en ambities staan centraal. Wat betekent dat voor de verschillende gebieden in de gemeente? In welke mate neemt de gemeente regie en wat wordt aan de mensen zelf overgelaten. Hoe landt dit in de nieuwe instrumenten als omgevingsvisie en omgevingsplan. De nieuwe vormgeving van het kwaliteitsbeleid onder de Omgevingswet is een omvangrijke opgave. Als commissie dragen we daar graag aan bij.

*'Tegelijkertijd stelt het programma Mooi Nederland ruimtelijke kwaliteit centraal bij de aanpak van maatschappelijke opgaven – op de korte en de lange termijn (2030, 2050 en 2100). Met het programma Mooi Nederland borg ik de belevingswaarde, gebruikswaarde én toekomstwaarde bij het ordenen van de ruimte. Door de grote vraagstukken in de toekomst te verkennen, deze samen te brengen in integrale toekomstbeelden en te vertalen naar concrete inrichtingsoplossingen op gebiedsniveau laten we zien hoe we ons land kunnen inrichten met toevoeging van ruimtelijke kwaliteit.'*

*Kamerbrief bij contourennotitie Nota Ruimte 6-10-2023 Hugo de Jonge, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*

In oktober 2023 zond Minister De Jonge de Contourennotitie Nota Ruimte naar de Tweede Kamer, als voorbereiding op de nieuwe Nota Ruimte. Deze notitie belicht de urgente keuzes voor overheden op het gebied van energie, natuur, woningbouw, landbouw, economie en infrastructuur en geeft een eerste richting voor rechtvaardige verdeling van de ruimte.

De contourennotitie presenteert de visie en schetst globaal de inhoudelijke richting van de nieuwe Nota Ruimte. De kern van deze visie is 'Heel Nederland'. Heel Nederland moet benut én recht gedaan worden om de schaarse ruimte rechtvaardig te verdelen, met behoud van ruimtelijke kwaliteit, ook voor toekomstige generaties. Ruimtelijke kwaliteit ontstaat door synergie tussen de herkomstwaarde, gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van een plek of gebied.

Herkomstwaarde gaat over de ontstaansgeschiedenis en identiteit van een plek in beeld. Gebruikswaarde gaat over effectief, efficiënt en meervoudig ruimtegebruik. Belevingswaarde stelt schoonheid, eigenheid en onderscheidende kwaliteit centraal. Toekomstwaarde draait om duurzaam, aanpasbaar en robuust ingerichte ruimte. Ontwerp speelt een essentiële rol, niet alleen in strategische verkenningen maar ook in concrete plannen en uitvoering.

Net als voor brede welvaart geldt bij ruimtelijke kwaliteit dat de uitwerking van plek tot plek verschilt. De grote verscheidenheid binnen ons land, in landschappen en stedenschoon, maar ook tussen stad en open landschap, is een kwaliteit en heel belangrijk voor het vestigingsklimaat. Werken aan ruimtelijke kwaliteit is daarom ook werken aan versterken van onderscheidende gebiedskwaliteiten.



Beeld 4. Ray Stofberg

## Wat is omgevingskwaliteit

Zorg voor een goede omgevingskwaliteit betekent aandacht voor cultureel erfgoed, de kwaliteit van natuur(schoon), ecologie en landschap, de stedenbouwkundige kwaliteit, de architectonische kwaliteit van bouwwerken en de inrichting van de openbare ruimte (Memorie van toelichting van de Omgevingswet (art.4.1.3)).

Het tot stand brengen van goede omgevingskwaliteit is geen vaststaand (objectief) gegeven, het gaat over de waardering die mensen hebben voor bepaalde kenmerken van hun leefomgeving. Die waardering is persoon-, plaats- en tijdgebonden. Mensen kunnen waardering hebben voor:

1. Herkomstwaarde; kenmerken die samenhangen met de herkomst, die de geschiedenis van een gebied herkenbaar houden. Het kan gaan om plekken met historische betekenis, zoals monumenten, maar het kan ook een persoonlijk verhaal zijn bij een bepaalde plek;
2. Belevingswaarde; kenmerken die samenhangen met de beleving, zoals het groen, het uiterlijk van de bebouwing, de geborgenheid, de afwisseling of juist de rust;
3. Gebruikswaarde; kenmerken die samenhangen met het gebruik van een gebied, zoals de verschillende functies, de bereikbaarheid, de toegankelijkheid;
4. Toekomstwaarde; kenmerken die samenhangen met de mogelijkheden voor de toekomst, zoals kansen voor groei, duurzaamheid, robuustheid, waardevastheid.





## Bijzonder/groot plan

### Gezondheidscentrum Olympiaweg, Alkmaar

In de Omgevingsvisie Alkmaar 2040 wordt het belang van stadsentrees, stadsranden en lange lijnen geduid als dragers van de afleesbaarheid en de identiteit van Alkmaar. Langs de rondweg (N9) verrijst een Gezondheidscentrum van de hand van Kerssens de Ruiter Architecten. De rondweg is aan de westzijde een groene corridor langs Alkmaar in aansluiting op het landelijke gebied, met kloeke vrijstaande gebouwen in een groene setting.

Het gezondheidscentrum staat op een driehoekig grondvlak en wordt voorgesteld als een krachtig, gelaagd en sterk plastisch gebouw met een glasgevel en voorhangende lamellen van geanodiseerd aluminium. Als het ware vallen de mat glimmende lamellen als een gordijn om de verschillende gezondheidsfuncties in het gebouw. De lamellen kennen een verschillende dieptemaat en positie. Hierdoor ontstaat een ontspannen compositie passend bij de functie en de groene setting. Een patio over alle lagen zorgt voor daglicht vanuit de binnenzijde. Het parkeren bevindt zich onder en naast het gebouw.

In de geest van de Omgevingswet is in een vroegtijdig stadium met de architect, de opdrachtgever, Vakgroep Ruimtelijke Vormgeving en de commissie gezocht naar de ruimtelijke uitgangspunten passend bij de ambities in de Omgevingsvisie Alkmaar. In een tweetal constructieve behandelingen zijn deze uitgangspunten aangescherpt en voor de verdere hoogwaardige technische uitwerking geborgd.



Nr. 6 Gezondheidscentrum Olympiaweg. KDRA architecten



Nr. 7 De driehoekige kavel waarop het gezondheidscentrum wordt gerealiseerd. Google Earth



# Zo werkt het

## Zo werkt het

### Even voorstellen

De Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar is benoemd door de gemeenteraad en samengesteld uit ervaren en vakbekwame adviseurs met kennis die nodig is binnen de gemeente Alkmaar.

Het goed beoordelen van alle ruimtelijke aspecten van een initiatief of plan vraagt kennis, ervaring en vakmanschap. De adviseurs zijn specialisten op het terrein van landschap, stedenbouw, cultuurhistorie en architectuur en zij zijn onafhankelijk ten opzichte van de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur. In 2023 bestond de commissie uit de volgende adviseurs:

- Dana Ponec, voorzitter
- Hester Aardse, monumentenlid
- Bastiaan Jongerius, architectlid
- Marcel Heijmans, restauratie architectlid
- Sandra van Vuuren, burgerlid
- Ray Stofberg, burgerlid

De commissie werd ondersteund door:

- Martin Admiraal, plantoelichter
- Aniek de Jong, secretaris

"We kijken uit naar de periode waarin de Omgevingswet ons uitnodigt om in een vroeg stadium mee te denken over de kwaliteit van de leefomgeving."

Dana Ponec, voorzitter



## Werkwijze

De gemeente legt de plannen aan de commissie voor in een openbaar toegankelijke vergadering. De vergaderingen vonden in 2023 over het algemeen plaats in Alkmaar. Alleen in de gevallen dat er een beperkt aantal plannen op de agenda stond vond de vergadering digitaal plaats. Niettemin is al het mogelijke gedaan om het openbare karakter van de vergadering in stand te houden. Initiatiefnemers en eventueel hun adviseur en/of ontwerper worden in de gelegenheid gesteld om via een videoverbinding het initiatief toe te lichten. Belanghebbenden en geïnteresseerden kunnen bij de gemeente verzoeken om de behandeling van de plannen te volgen en worden dan toegelaten. De vergaderdata voor uw gemeente vindt u via [deze link](#).

De commissie kan in verschillende samenstellingen adviseren. Zo is het mogelijk om een zo geheten preadvies aan te vragen. Er vindt dan vooroverleg plaats met de commissie op een vroeg(er) moment in het planproces en zo kan haar inbreng nog relatief eenvoudig worden meegenomen door de initiatiefnemer of ontwerper. Daarnaast worden niet alle plannen door de voltallige commissie behandeld.

Plannen kunnen namelijk ook ambtelijk behandeld worden. Bij de grotere plannen informeert Vakgroep Ruimtelijke Vormgeving van de gemeente de commissie. Als er erfgoedplannen op de agenda staan dan is er een vertegenwoordiger van Vakgroep Erfgoed aanwezig om de commissie bij te praten.

Van elke planbehandeling, of dit nu gaat om een vergunningaanvraag of om een vooroverleg, stelt de commissie een advies op. We streven ernaar dat het advies begrijpelijk is voor iedereen; helder geschreven en zonder gebruik van onnodig jargon. Bovendien moet het advies juridisch houdbaar zijn. De gemeentelijke plantoelichter zorgt voor het openbaar maken en versturen van de adviezen naar het college, de aanvrager en eventuele andere belanghebbenden.

## Beoordelingskaders

Er zijn meerdere gemeentelijke beoordelingskaders waar de commissie rekening mee houdt. De welstandsnota vastgesteld in 2016 en geactualiseerd in 2022 door de gemeenteraad, is het belangrijkste. Via [deze link](#) kunt u de welstandsnota voor uw gemeente inzien en via [deze link](#) de actualisatie van 2022. Ook bestaat er erfgoedbeleid. Via [deze link](#) kunt u lezen welk erfgoedbeleid uw gemeente voert. Naast de welstandsnota zijn er ook welstandscriteria opgenomen in beeldkwaliteitsplannen. In veel gevallen is ook het bestemmingsplan en ander ruimtelijke ordeningsbeleid voor de commissie relevant. Deze beleidsstukken kunt u via [deze link](#) vinden.

De beoordelingskaders zijn naar onze mening over het algemeen goed toepasbaar en dragen bij aan de constructieve dialoog die we voeren met initiatiefnemers. De kaders maken duidelijk wat de gemeente wil bereiken met het kwaliteitsbeleid en bieden houvast bij de begeleiding en de beoordeling van plannen.



Nr. 7 Blijsschrift, Fotograaf

Beeld 9, Ray Stofberg

## MOOI DARS

Ook in 2023 zijn we doorgedaan met het verbeteren van ons adviesregistratiesysteem MOOI DARS. Op basis van gebruikersfeedback heeft dit jaar een update plaatsgevonden, waarbij de gebruikerservaring van het systeem is verbeterd en nieuwe functies zijn toegevoegd. Inmiddels maken ook onze zusterorganisaties Libau en Hûs en Hiem gebruik van het systeem. Samen met hen blijven we dit ontwikkelen. Zo wordt eraan gewerkt om meer soorten advisering te kunnen faciliteren – ook ambtelijke advisering. Daarnaast verwachten we in 2024 klaar te zijn om een koppeling met de gemeentelijke zaaksystemen te maken, zodat we een deel van de gegevens geautomatiseerd kunnen uitwisselen.



## Natuurinclusief bouwen

### Overdie, Alkmaar

Met de sterke verdichting van Alkmaar komen bedrijventerreinen meer 'in de stad' te liggen, soms zelfs in een woonomgeving. Zo ook in Overdie, onderdeel van Alkmaars Kanaal. Daarmee is het belangrijk dat deze werkgebieden ook aantrekkelijk worden voor mensen op weg naar hun woning, werk, vrienden of een uitje. Zo zet de gemeente voor de gebiedsontwikkeling van Overdie in op aantrekkelijke verbindingen in de vorm van groene openbare ruimte.

Meer groen dient diverse doelen. Om te beginnen vinden de mensen die er werken een buitenruimte fijn om samen even te overleggen, te lunchen, burens te ontmoeten of een wandelingetje te maken. Veel groen in de vorm van bloemen, struiken en bomen, groene gevels en daken is cruciaal bij piekbuien, hittestress en droogte. Bovendien is jaarrond sterke natuur onmisbaar om de gevolgen van de klimaatcrisis zo veel mogelijk te dempen. Dat alles vraagt om een integraal ontwerpproces.

Een goed voorbeeld van zo'n integraal proces is de herontwikkeling van bedrijfsunits op de hoek van de Bestevaerstraat en de Kitmanstraat. Na suggesties van de commissie om het plan te verzachten en verfijnen, heeft de architect dit enthousiast en grondig aangepakt door samen met een ecooloog verblijfsruimtes en beplanting voor vleermuizen een onderdeel van het ontwerp te laten zijn. Zo dient natuurinclusief bouwen meerdere doelen tegelijk.



Nr. 11 De bedrijfsunits gezien vanaf de straat. HFB Architectuur



Nr. 12 Het binnenterrein. HFB Architectuur





# Cijfers

## Cijfers

In de onderstaande tabellen is onze advisering in 2023 weergegeven in cijfers. Op hoofdlijnen kunnen we concluderen dat het aantal nieuwe aanvragen met 54% is gedaald ten opzichte van 2022. Bij 60% van alle planbehandelingen was er een bezoeker aanwezig om het plan toe te lichten, waaronder initiatiefnemers en architecten. Hieronder worden de deeltabellen ook nog apart toegelicht.

### Aanvraagsoorten

De commissie heeft verschillende type plannen in verschillende stadia ter beoordeling voorgelegd gekregen. In 2023 heeft de Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar 63 aanvragen behandeld. Naast aanvragen voor een omgevingsvergunning gaat het over informele adviezen, zoals een vooroverleg met betrekking tot een aanvraag of een vooroverleg met vakgroep ruimtelijke vormgeving.

Soort aanvraagsoort	Aantal aanvragen	Herhaling	Aantal behandelingen
Omgevingsvergunning	29	49	78
Informele advisering	33	54	87
Handhavingsverzoek	1		1
<b>Aantal behandelingen</b>	<b>63</b>	<b>103</b>	<b>166</b>

## Behandelwijze

In 2022 waren er 137 nieuwe aanvragen. Dit is een daling van 54% ten opzichte van vorig jaar.

Soort behandeling	2023	2022	2021
Nieuwe aanvraag	63	137	185
Herhalingen	103	155	231
<b>Eindtotaal</b>	<b>166</b>	<b>292</b>	<b>416</b>

## Bezoekers

De commissie gaat graag in gesprek met initiatiefnemers en architecten over de plannen die voorliggen. In 2023 waren er bij 60% van het totaal aantal behandelingen bezoekers aanwezig voor een toelichting of een overleg.

2023		
Bezoek (per zaak)	Totaal aantal behandelingen	Aandeel van het totaal aantal behandelingen
100	166	60%

## Register van plaatsvervangers

### Vastgesteld op 31 december 2023

De aan MOOI Noord-Holland verbonden adviseurs zijn opgenomen in het jaarlijks vast te stellen register van plaatsvervangers.

MOOI Noord-Holland voorziet bij incidentele afwezigheid van de voorzitter of één van de leden in vervanging door een gekwalificeerd commissielid, die zitting heeft in één van de onder MOOI Noord-Holland ressorterende adviescommissies.

Adviseur	Beroep/ deskundigheid	Specialisme/ expertise
drs. Hester Aardse	architectuurhistoricus/ cultuurhistoricus	erfgoed en ruimte, stedenbouw en groen erfgoed
ir. Ann-Katrin Adolph	restauratiearchitect/ erfgoeddeskundige	duurzaamheid
ir. Debby Alferink	architect	
Sander van Alphen MA	erfgoeddeskundige	
ir. Sandra van Assen	stedenbouwkundige/ architect	duurzame verstedelijking
ir. Sebas Baggelaar	architect/ erfgoeddeskundige	
ir. Ron Baltussen	architect	restauratie
ing. Simone Bleumink	architect	

drs. Anita Blom	architectuurhistoricus/ erfgoeddeskundige	
ing. Hans Boonstra	erfgoeddeskundige	
ir. Belinda van Buiten	architect/ stedenbouwkundige	
ir. Eddo Carels	architect/ bouwhistoricus	herbestemming
ing. Richard Colombijn AvB	stedebouwkundige/ landschapsarchitect	openbare ruimte
Laura de Bonth MSc	stedebouwkundige	energie-infrastructuur
Marlies van Diest	landschapsarchitect	
Kees Doornenbal	architect/ erfgoeddeskundige	restauratie en herbestemming
ir. Willemien van Duijn	architect	
ir. Bart Duvekot	architect	openbare ruimte
dipl. ing. Oliver Ebben	architect	renovatie, interieur en duurzaam bouwen
ing. Patrick van Emmerik AvB	architect/ stedenbouwkundige	
ir. Ben Ewals	stedebouwkundige	
dr. Sophie van Ginneken	architectuurhistoricus	
ir. Bastiaan Gribling	architect/ stedenbouwkundige	kunst
Marcel Heijmans AvB	restauratiearchitect/ bouwhistoricus	stadshistorie
ir. Kees van Hoek	architect	
dr. ing. Natasja Hogen	architectuurhistoricus/ bouwhistoricus	
drs. Dorine van Hoogstraten	architectuurhistoricus/ cultuurhistoricus	
ing. Cees Hooyshuur AvB	architect/ erfgoeddeskundige	restauratie en herbestemming
Jeroen Hooyshuur	architect/ erfgoeddeskundige	restauratie en herbestemming
Aniek de Jong MA	erfgoeddeskundige	gebouwd erfgoed
ir. Bastiaan Jongerius	architect	landelijk erfinrichting, natuurinclusiviteit
Bo Jonk, MA	architectuurhistoricus/ erfgoeddeskundige	
ir. Jan-Richard Kikkert	architect	
ir. Klaas Kingma	architect	stedebouw
ir. Dan Knijnenburg	architect/ restauratiearchitect	restauratie
Victorien Koningsberger MA	architectuurhistoricus	
drs. Irmgard van Koningsbruggen	kunst- en architectuurhistoricus	
Stefan Kooi MA	archeoloog	

ir. Judith van Korpershoek	architect	
ir. Paul Kramer	architect	
ir. Egon Kuchlein	architect	nieuwbouw, restauratie, infrastructuur, openbare ruimte
mr.drs. Lilian Kusters	architectuurhistoricus	restauratie
drs. Ingrid Langenhoff	social geograaf	
ir. Alenca Mulder	architect	restauratie
ir. Jorrit Mulder	architect	restauratie
Juliet Oldenburger MA	tuinhistoricus	
ir. Maarten Overtoom	architect	openbare ruimte
Daniël Peters MArch	architect	
ir. Hans Pluckel	architect	erfgoed
ir. Dana Ponec	architect	stedebouw
Hendrik Sieger Postuma AvB	architect	erfgoed
Primo Reh MA	erfgoeddeskundige/ cultuurhistoricus	
ir. Remco Reijke	stedebouwkundige	openbare ruimte
ir. Miranda Reitsma	stedebouwkundige	ateliermeester
ir. Peter Rutten	architect	erfgoed
ir. Peter de Ruyter	landschapsarchitect	hydrologie, veenweiden
ing. Romy Schuit MA	architectuurhistoricus/ bouwkundige	architectuurhistorie
Renee Stroomer MA	erfgoeddeskundige	
ing. Jeroen Twisk	bouwhistoricus	restauratie
ir. arch. Karianne Vandenbroucke	architect/ erfgoeddeskundige	
ir. Anouk Vermeulen	architect	interieur
ing. Onno Vlaanderen	architect	stedebouw
Rob de Vries AvB	architect/ restauratiearchitect/ bouwhistoricus	restauratie en bouwhistorie
ir. Hester Wessels	architect/ restauratiearchitect	restauratie
ir. ing. Robbert Jan Wijntjes	stedebouwkundige	
ir. Anke Zeinstra	architect	
ing. Nico Zimmermann AvB	architect/ erfgoeddeskundige	erfgoed
dr. Kim Zweerink	cultuurhistoricus	stadshistorie



## Klein plan

### Het wijzigen van een winkelpui aan de Voordam, Alkmaar

Het plan voor het wijzigen van de voorgevel van Voordam 9 werd als vooroverleg aan de commissie voorgelegd. Het gaat om een rijksmonument waarvan de kern uit de zeventiende eeuw zou dateren. De voorgevel is in de tweede helft van de negentiende eeuw gewijzigd naar een bakstenen lijstgevel met een voor die periode kenmerkende winkelpui. In 1939 is deze pui gewijzigd in art-decostijl. Bij een verbouwing in 1975 is de winkelpui versoberd en is de metselwerkgevel in een crèmekleur geschilderd.

Tijdens het overleg gaf de architect aan de hand van een fotorealistische impressie en enkele detailschetsen uitleg over de verbouwplannen. De verflaag wordt van het metselwerk verwijderd en de pui krijgt een opwaardering, waarbij de architect zich heeft laten inspireren door de empirestijl. Een centrale houten etalage pui wordt op de uiteinden afgerond als overgang naar twee entreeportieken. Aansluitend op de gekozen architectuurstijl stelt de architect glas in lood bovenlichten voor en als gevelbekleding kleine tegels in een zwarte en geelgroene kleur.

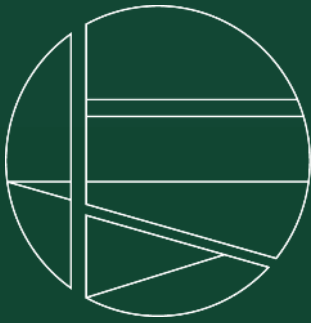
De commissie uitte haar waardering voor het hoge ambitieniveau en zag in overleg met de architect kansen het gekozen architectuurconcept te versterken door aanpassen van de detaillering en de toepassing van een natuurstenen plint. Zij kijkt met enthousiasme uit naar een verder uitgewerkt plan.



Nr. 14 Impressie naast het bestaande gevelbeeld. KDRA architecten



Nr. 15 Voordam in ontwikkeling. Ray Stofberg



# De advisering

## De advisering

De adviezen zijn openbaar en worden uitgebracht aan het college van B&W. In het jaar 2023 zijn vrijwel alle adviezen van de commissie overgenomen door het college van B&W.

Voor de verbouw van een bedrijfspand aan de Herculesstraat in Alkmaar heeft het college afgeweken van het advies van de commissie. Op basis van de ruimtelijke kwaliteitskaders concludeerde de commissie dat er met dit plan een ongewenste schaalvergroting zou ontstaan en adviseerde negatief. Omdat het plan in situering, massa en gebruik passend is binnen het vigerende bestemmingsplan heeft het college besloten om af te wijken van dit advies, mede door het economisch en maatschappelijk belang van de aanvrager.

### **Adviezen ruimtelijke plannen, kwaliteitsgesprekken, procesbegeleiding, beleidsontwikkeling**

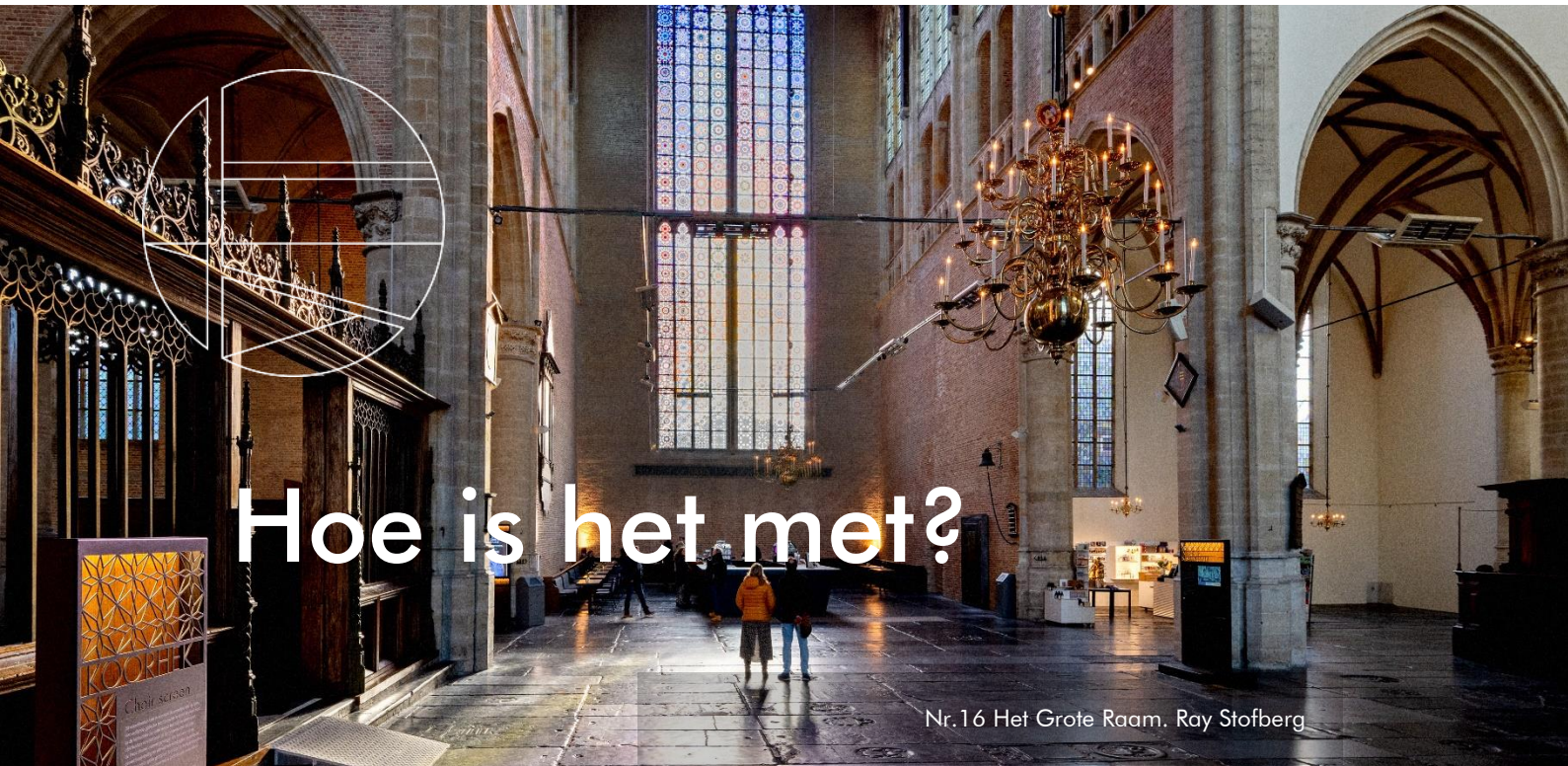
In 2023 is de commissie betrokken geweest bij diverse ruimtelijke plannen, zoals de herontwikkeling van PEN-dorp. In een informeel overleg met Vakgroep Ruimtelijke Vormgeving werd de commissie bijgepraat over het proces en de gemaakte afspraken. Op basis van een collegebesluit wordt uitgegaan van sloop en nieuwbouw. Er wordt onderzocht hoe het concept van de ontwerpers van het plan, architect Bonnema en landschapsarchitect Ruys, gecombineerd kan worden met de stedelijkheid uit de visie voor de Kanaalzone. Vanuit de commissie wordt onder andere aandacht gevraagd voor de ontwikkeling buiten het hart van het plan en de wijze waarop de plannen in het bestemmingsplan geborgd zullen worden.

## Ondersteunende activiteiten

De adviseurs van MOOI Noord-Holland doen meer dan hun werk in de gemeentelijke adviescommissies. Wij ondersteunen vrijwel alle gemeenten in Noord-Holland bij het behoud en de ontwikkeling van omgevingskwaliteit. Voor Alkmaar hebben wij de volgende ondersteunende activiteiten uitgevoerd:

- De erfgoedleden zijn betrokken bij het opstellen van beleidsregels voor het gemeentelijk beschermd gezicht Oostwijk in Koedijk. Deze regels zijn in december 2023 vastgesteld door het college.
- De erfgoedleden hebben Vakgroep Erfgoed ondersteuning geboden bij het proces om een gemeentelijk monument aan te wijzen.



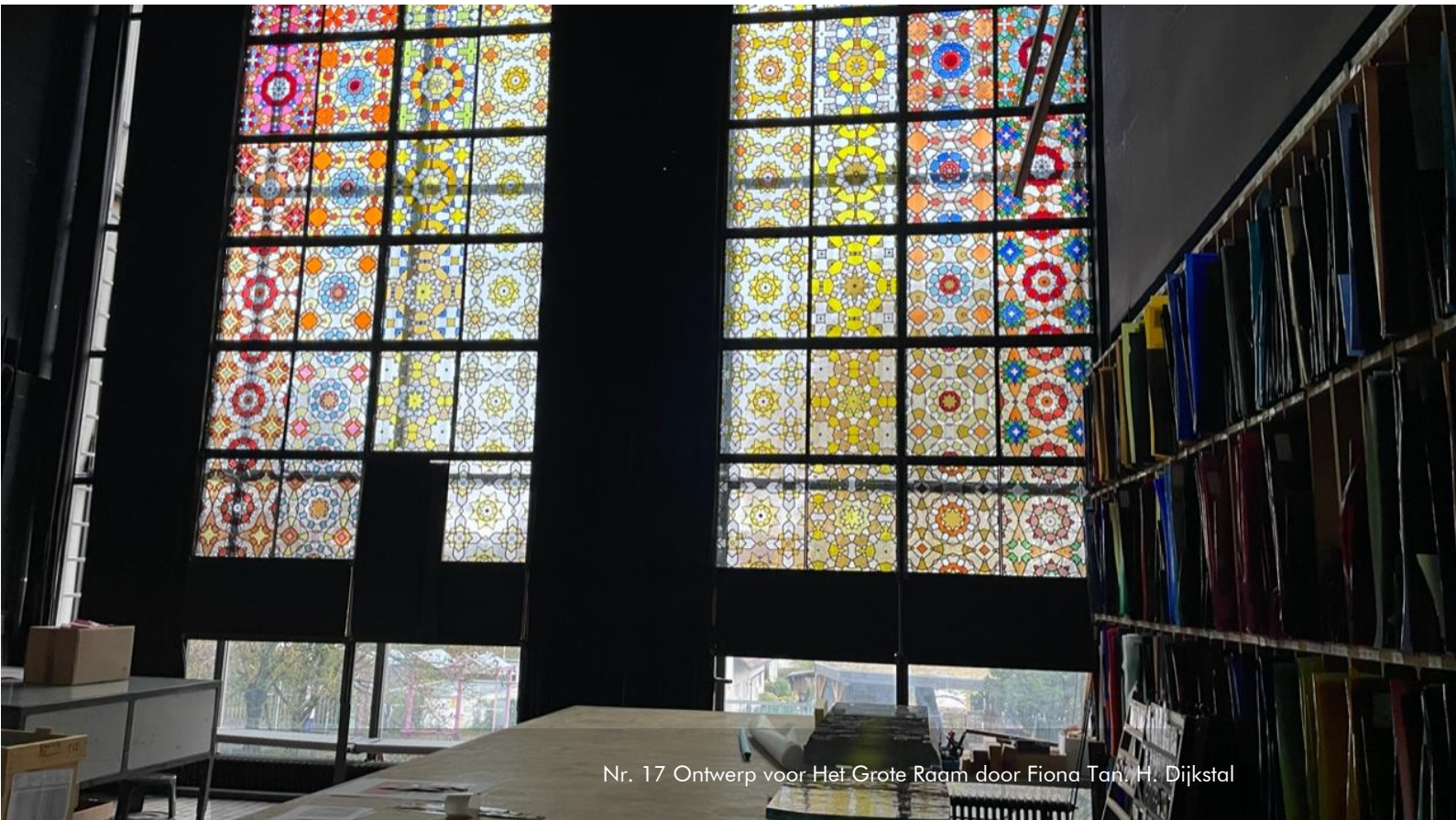


## Hoe is het met?

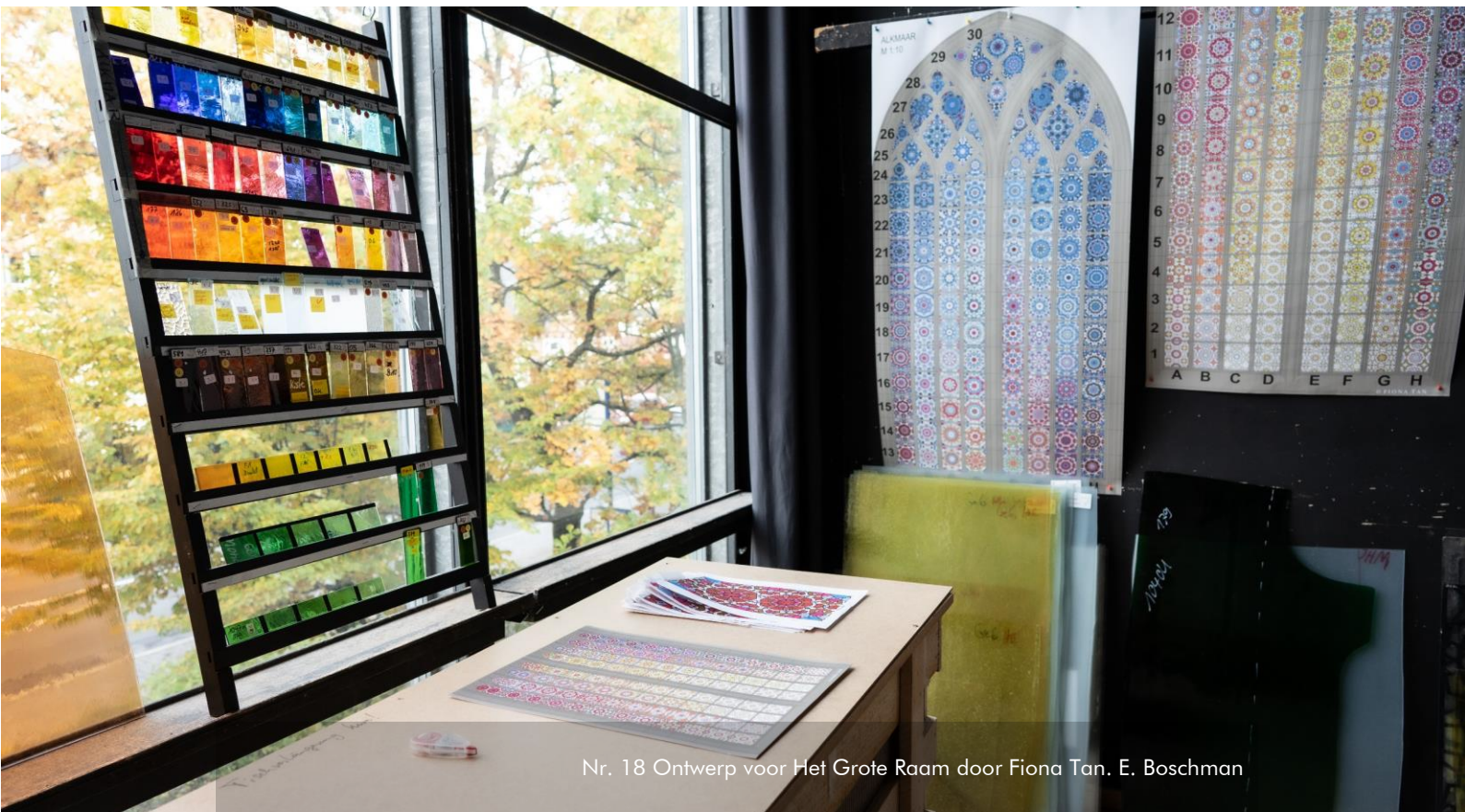
### Het Grote Raam, Alkmaar

Begin oktober 2023 werd Het Grote Raam in de Grote Kerk onthuld. Het is een nieuw glas-in-loodraam van 23 meter breed en 6 meter hoog in het zuidtransept naar het ontwerp van kunstenaar Fiona Tan. Het kunstwerk is in de plaats gekomen van een niet oorspronkelijk gals-in-loodraam. Het ontwerp is geïnspireerd op een caleidoscoop met de opgaande zon over het Noord-Hollandse landschap en de kleuren naar bovenzijde verlopend naar blauw.

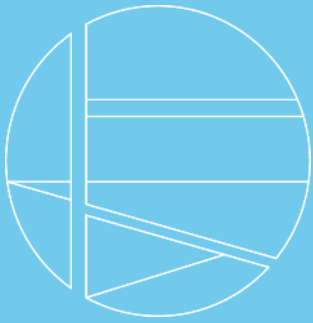
Het ontwerp voor het kunstwerk werd in 2022 aan de commissie voorgelegd. Over het idee en het ontwerp was zij enthousiast. Tijdens de planbehandelingen besteedde zij met name aandacht aan de manier waarop het kunstwerk beschermd zou moeten worden. Met het oog op onderhoud zou het glas aan de buitenzijde worden voorzien van vlak vensterglas in museale opstelling. Op deze manier is de kans echter groot dat de textuur van het glas-in-lood aan de buitenzijde verdwijnt door de spiegeling van het vlakke glas. Na het maken van een proefopstelling ter plaatse werd er gekozen voor dubbel ontspiegeld glas. Het resultaat is dat de textuur van het kunstwerk ook vanaf de buitenzijde van de kerk goed zichtbaar is. Het raam is zodanig geplaatst dat de zandstenen kaders niet aangepast hoefden te worden.



Nr. 17 Ontwerp voor Het Grote Raam door Fiona Tan, H. Dijkstal



Nr. 18 Ontwerp voor Het Grote Raam door Fiona Tan, E. Boschman



# Evaluatie en aanbevelingen

## Evaluatie en aanbevelingen

Als onafhankelijk adviseur dragen wij bij aan een goede omgevingskwaliteit in uw gemeente. Die zorg delen we samen met de initiatiefnemers en met u. Elk jaar bespreken we tijdens een evaluatiegesprek met de portefeuillehouder de belangrijkste ontwikkelingen binnen uw gemeente en formuleren we aandachtspunten voor de toekomst. Op 11 april 2024 vond dit jaarlijkse evaluatiegesprek plaats over het jaar 2023. De belangrijkste uitkomsten van dat gesprek zijn:

- Het aantal nieuwe aanvragen dat aan de commissie wordt voorgelegd is sterk teruggelopen ten opzichte van 2022. Een verklaring hiervoor is dat in verhouding het aantal kleine plannen is toegenomen ten opzichte van de grotere en complexere plannen. Deze kleine plannen worden ambtelijk behandeld. Aan het einde van 2023 is er een hausse aan grotere aanvragen binnengekomen die op termijn nog aan de commissie zullen worden voorgelegd.
- Uit de cijferbijlagen blijkt dat het aantal planbehandelingen in de commissie in verhouding tot het aantal aanvragen hoog is. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in het bovenstaande punt. Steeds meer komen de complexere en grotere plannen bij de commissie in plaats van de kleinere plannen. Deze vergen meer aandacht. Daarnaast speelt ook mee dat er soms stukken ontbreken die nodig zijn om de plannen goed te kunnen behandelen.
- Juist omdat de plannen complexer worden pleit de commissie ervoor om in een vroeg stadium betrokken te worden. Zij biedt aan om in de gevallen dat het wenselijk is om een lid af te vaardigen aan de omgevingstafel.

- De commissie biedt aan om mee te denken over te ontwikkelen beleid waar dit raakt aan haar adviestaken, omdat het de kaders zijn waarbinnen zij geacht wordt om te adviseren.
- De commissie brengt graag de openbaarheid van de vergaderingen onder de aandacht. Collega's bij de gemeenten nodigt zij van harte uit om een vergadering bij te wonen, evenals geïnteresseerde burgers.
- De commissie vraagt aandacht voor een goede samenwerking met de afdeling ruimtelijke vormgeving. Een plek binnen de gemeente waar het overzicht van alle nieuwe ontwikkelingen te vinden is zodat de samenhang op langere termijn bewaakt wordt is cruciaal voor de toekomstige Alkmaarse omgevingskwaliteit. Aangezien de commissie wordt gevraagd te beoordelen op de context van de voorgelegde plannen is een dialoog met een stevige afdeling stedelijke vormgeving die de toekomstvisie uit kan dragen en de samenhang op langere termijn bewaakt daarbij van groot belang.
- Als voorbeeld wordt de casus van de Brederode straat besproken. De initiatiefnemers waren in de veronderstelling dat de commissie bezwaar heeft tegen de galerijontsluiting. De commissie licht toe dat de galerijontsluiting als een gegeven wordt beschouwd maar dat gestuurd is op een kwalitatief hoogwaardige oplossing met verblijfskwaliteit voor dit principe, gezien de zichtbaarheid vanuit openbaar gebied. De commissie licht ook haar bezwaar tegen het voorgestelde gevelmateriaal (minerale steenstrips) toe. Gevraagd wordt naar een materiaaltoepassing die zich vanzelfsprekend in de (gemetselde) omgeving voegt en mooi verouderd. Keramische, gebakken steenstrips zijn bijvoorbeeld wel voorstelbaar.

### Overige aanbevelingen door de commissie

De Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar doet - vanuit haar ervaringen en inzichten - nog de volgende aanbevelingen:

- Met de intrede van de Omgevingswet is advisering in een vroeg stadium in het proces gewenst. Dat houdt altijd een optimalisatie en afstemming van verschillende perspectieven en belangen in. Overleg met de verschillende vakgroepen binnen Alkmaar, in elk geval erfgoed en stedelijke vormgeving, is daarbij een essentieel ingrediënt.
- Weinig mensen zijn er bewust van dat de commissievergaderingen openbaar zijn. We zouden het waardevol voor Alkmaar vinden om uit te dragen hoe omgevingskwaliteit bewaakt wordt en daar vooral ook de stad en zijn bewoners in willen betrekken. Het zou goed zijn als er er wat meer ruchtbaarheid aan deze mogelijkheid zou worden gegeven.
- Dat geldt niet alleen voor bewoners van Alkmaar maar ook voor de andere vakspecialisten binnen de gemeente die zich bezig houden met omgevingskwaliteit. Ze zijn van harte welkom.
- Met de intrede van de Omgevingswet werken gemeenten aan nieuw instrumentarium op het gebied van een goede omgevingskwaliteit. Uw commissieleden hebben al ervaring met het ontwikkelen van nieuwe, minder

gedetailleerde en op maatschappelijke doelen gebaseerde kaders. Graag stellen we deze knowhow ter beschikking.

- Verduurzaming en het klimaat zijn actuele thema's die steeds zichtbaarder en ingrijpender aanwezig zijn. De groeiende vraag naar zonnepanelen, warmtepompen en windmolens heeft impact op de bebouwde omgeving, maar ook veranderingen in gebruik van materialen (duurzaam geproduceerd en hernieuwbaar) en maatregelen voor de biodiversiteit brengen steeds nadrukkelijker veranderingen met zich mee. De invoering van de Omgevingswet is voor veel gemeenten een logisch moment om de nota's te vernieuwen. De meesten kiezen ervoor om de gelegenheid aan te grijpen als een kans om hier ook beleid op het gebied van duurzaamheid in op te nemen. De commissie adviseert om actief aan de slag te gaan en na te denken over de gevolgen en inpasbaarheid van deze veranderingen bij het opstellen van bijvoorbeeld beeldkwaliteitsplannen en nota's. Uiteraard is de commissie bereid om mee te denken over het thema en te ondersteunen waar mogelijk.
- Veel gemeenten zijn aan het werk (oefenen) met de Omgevingstafel. Doet uw gemeente dit ook? Het is aan te bevelen om een lid van de commissie hierbij aan te laten sluiten.
- Mochten er vragen zijn over de Omgevingswet, de rol van de commissie of bent u benieuwd naar onze werkzaamheden? U bent welkom om aan te sluiten bij onze vergaderingen, of wij komen graag bij u langs.
- Als u hulp nodig heeft op het vlak van beleid over erfgoed, dan kunt u contact opnemen met het Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland. Hier proberen we waar het kan binnen bepaalde grenzen ondersteuning te bieden. Laat vooral weten wanneer hulp gewenst is.

## Tot slot

Met dit jaarverslag geven we inzicht in de manier waarop de Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar de hand van de geldende beleidskaders adviseert over goede omgevingskwaliteit binnen uw gemeente. Dit is een doel waar wij ons graag voor inzetten en aan bijdragen. We doen dat zoveel mogelijk in het openbaar en in dialoog met betrokkenen.

De plannen in dit jaarverslag zijn slechts een greep uit de vele uiteenlopende plannen waarover de commissie dit jaar heeft mogen adviseren. Wij nodigen u van harte uit om in 2023 (digitaal) bij ons binnen te lopen en zelf te ervaren hoe boeiend en genuanceerd de advisering over omgevingskwaliteit is.



## Colofon

### Auteur

Aniek de Jong, secretaris Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

### Met bijdragen van

Dana Ponec, voorzitter, Bastiaan Jongerius, Hester Aardse, Marcel Heijmans, Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

Jef Mühren, directeur MOOI Noord-Holland

Sanne van Zoest, communicatiemedewerker MOOI Noord-Holland

Bo Jonk, commissiesecretaris en projectmedewerker Erfgoed MOOI Noord-Holland

**Alkmaar, april 2024**

### Basisontwerp

Funcke Creatieve Partners

### Uitwerking

Peter Koomen

### MOOI Noord-Holland adviseurs omgevingskwaliteit

Emmastraat 111

1814 DP Alkmaar

072-520 44 59

[info@mooinoord-holland.nl](mailto:info@mooinoord-holland.nl)

[www.mooinoord-holland.nl](http://www.mooinoord-holland.nl)

@MOOI\_NH